

"ילד שנתלש מעברו, מייחל להשיב את חתיכות הפאזל למקומן"

תגובות לכתבתה של חגית רון-רבינוביץ' על מחדל תיקי האימוץ, שפורסמה בשבוע שעבר

כשבאתי לפתוח את תיק האימוץ, העלימו ממני את אינספור המכתבים שכתבו לי ההורים הביולוגיים שלי.

דצחו לי את הנשמה

סיטונות עצמו עברה לקונה אחרי ששמעה מהעובדת הסוציאלית בשירות למען הילד ש"אין סיכוי שמישהו יחפש אותי אי פעם" - כעבור 20 שנה איתרה אותה חוקרת פרטית ששכרה אחתה - וסיטונות גילתה שהוריה ואחיה השאירו לה מכתבים עד שמלאו לה 18, ולא הבינו למה לא יצרה איתם קשר • מאומצים אחרים מעידים גם הם על תיקים ריקים, מכתבים ש"צונזרו", פרטים שקריים על ההורים הביולוגיים, ועוד • עוד שירן בן דוד עוזרי, י"ד התנועה לזכויות מאומצים: "השירות למען הילד עושה הכל כדי למנוע את איתור המשפחה. יש עובדות סוציאליות שמאמינות שהמצב האידיאלי הוא ניתוק גמור בין ההורים הביולוגיים למאומץ"

חתימה: חגית רון-רבינוביץ'

מוסף "שישבת", 16.08.19

למה להסתיר פרטים?

אני אמא מאמצת לילה, שאומץ בגיל 6. בכתבה מתוארים מקרים נוראיים: הסתרה ושינוי פרטים, העלמת מתנות ות-מונות, ומניעת מפגשים של בוגרי-מולידים. זה מחדל נורא. ילדים שחוו מצבי קיצון הפכו בעל כורחם למרינוטות. הם נותקו מהמולידים והועברו למשפחה חדשה. חלקם "ביקרו" בקלט חירום, במשפחה אומנה ובבית ילדים. ארעיות, היש-רדות ואי ודאות הפכו לשגרת יומם. הפחד ניהל את חייהם. עובדים סוציאליים, עורכי דין ושופטים חרצו את גורלם כילדים, אך לא לנצח הם יישארו ילדים. הם גדלים לבוגרים, המבקשים את סיפור חייהם בחזרה. קבלת תיק האימוץ, על כל תכולתו, ויצירת קשר עם המשפחה הביולוגית הן חלק מהותי ביצירת רצף השייכות. תיק האימוץ שייך למי שאומץ, ולא לשום גורם אחר. ראוי שתהליך פתיחתו ייעשה במקצועיות, ברגישות ותוך כבוד לעבר, להווה ולעתיד.

ילד שנתלש מעברו מייחל להשיב את חתיכות הפאזל למ-קומן. גם אם הכמיהה אינה מודעת, היא חיה ובוועטת. אם לא ניתן לה מקום, היא תועק. ילדים מתגעגעים לאימהות המולי-רות שלהם, שנשארו אותם תשעה חודשים. האם "הביולוגית" היא נעדרת-נוכחת. היא חלק מהחיים.

תהליך פתיחת תיק אימוץ מתחיל ברגע האימוץ ולא בפנייה לשירות למען הילד. כאמא מאמצת, אני מאחלת למי שאומץ לבטא את הצורך הטבעי והרצון לפגוש את המשפחה המולידה. אני מקווה שהשירות למען הילד ילמד ויפנים את הגישות המקובלות בעולם בתהליך פתיחת תיק אימוץ.

שרונה דוכנה, מייסדת מיזם האימוץ והאומנה, אקדמיה מקצועית להורים, בוגרים ואנשי טיפול

לא רק פרשת ילדי תימן

הודעתי לקרוא את סיפורי הילדים המאומצים שביקשו לפתוח את תיק האימוץ שלהם. זהו כתם גדול למדינת יש-ראל, שאפשרה לקחת ילדים מהוריהם הביולוגיים, גם במ-קרים שבהם ביקשה המשפחה לסייע ולטפל בתינוק הנולה. כוח משחית ניתן בידי העובדים הסוציאליים, שהחליטו על דעת עצמם למחוק פרטים מזהים במכתבים שההורה הביולוגי השאיר לילדו המאומץ, עיוותו את הסיפור האמיתי, ובכך פעלו בניגוד לחוק והשתמשו לרעה בסמכותם.

הגרוע מכל הוא שהם תמיד חיפשו את "הטרף הקל", הורים צעירים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, עולים חדשים או נערות שהיו יכולות לטפל בתינוק בסיוע של המשפחה והמדינה. במהלך חקירת האמת בפרשת ילדי תימן, המורח והבלקן, אותה הובלתי מתחילת כהונתי, הוכח שבמקום שהמדינה תסייע לילדות ולילדיהן, לקחו את הילדים בכוח ולחצו עליהן לחתום על אימוץ, או שפשוט הונו אותן ואמרו למשפחות שהתינוק נפטר. סיטואציה בלתי אנושית, חוויה טראומטית לעולים חדשים, תמימים, עם קשיי שפה וקליטה, שבקושי מסוגלים להבין מה הצוות הרפואי אומר להם.

בשנת 2018 העברתי חוק תקדימי, המתיר למשפחות הילדים שנעלמו לפתוח את תיקי האימוץ, עניין שהיה מותר עד אז רק לילד המאומץ. לצערך, היום אנו רואים ומבינים שההתנהלות הזו של השירות למען הילד לא נוגעת רק למשפחות ילדי תימן, המורח והבלקן, אלא לכלל מדינת ישראל.

עו"ד נורית קורן, לשעבר יו"ר הוועדה הפרלמנטרית לפרשת היעלמותם של ילדי תימן, המזרח והבלקן

לא לעשות הכללות

אני עובדת סוציאלית שמתמחה באימוץ. עבדתי בעבר בשירות למען הילד במשך 14 שנה. חשוב לי להדגיש כי המקרים שהובאו בכתבה הם קיצוניים, ואין לעשות הכללות גורפות ולקבוע שהטיפול של השירות הוא לקוי ושמעלימים

שנה אחרי ואינסוף תהליכים פסיכולוגיים וניסיון מעשי, הגישה עדיין לא עודכנה? אין לי באמת תשובה. רק יודעת שכאמא לילדים באימוץ בין ארצי אני יכולה להיות שמחה שזכיתי, ולילדי יש את התמונות של אמותיהן הביולוגיות. שכשהם בונים חלק מזהותם עם השאלה "למי אני דומה", יש להם תשובה ברורה שחוסכת אינספור מחשבות ותהיות טורדניות. ואולי, ולו רק במקום המסוים הזה, גם מעט יותר בטחון ושקט.

נטע אשוח, פסיכותרפיסטית, טבעון

תפיסה אנכרוניסטית

כשנחקק חוק האימוץ הראשון ב-1964, שנתן זכות מלאה ללא מגבלה למאומץ שמלאו לו 18 לעיין בפנקס האימוץ צים ולדעת למי נולה, נחשב החוק הישראלי לפרוגרסיבי מאוד בעולם. מאז, העולם התקדם, וישראל הלכה לאחור. ב-1981 שונה החוק ונתן בידי השירות למען הילד את הסמכות לאשר את העיון בפנקס. זה שורש הרעה החולה, שמפורטת בכתבה.

ה"זעקה" אל מול השירות למען הילד היא בבחינת "נביי חה על העץ הלא נכון". השירות רק מממש סמכות, שניתנה לו על פי חוק. הכתובת לעניין היא המחוקק. הזכות לזהות היא זכות אדם ואזרח בסיסית, שכדי להגביל אותה יש צורך בסיבות כבדות משקל. אדם זה או אחר, שרואה עצמו כעלול להיפגע ממסירת המידע, יפנה אחר כבוד לבית המשפט ויוכיח ששמירת סודות משפחה היסטוריים גוברת על הזכות לזהות. העובדה שלמי שאומץ יש שתי מערכות שורשים – זו שנולד לתוכה וזו שגדל בה – אין בה כדי לפגוע בזכותו לדעת את שתייהן. כל עוד החוק יישאר במתכונתו הנוכחית, נמשיך לשמוע סיפורים כמו אלה שמתוארים בכתבה.

סימון אנשים ואזרחים בגינים שאומצו כאוכלוסייה מיוחדת, שטעונה השגחה או טיפול על ידי עובדים סוציאליים בבואם לברר את זהותם המלאה, הוא עוול שאין כדוגמתו ופגיעה חמורה בזכות יסוד שלהם כבני אדם וכאזרחים. ב-25 השנים האחרונות התחזקה מגמת הפתיחות בנושא בכל העולם המ-ערבי, ואנשים רבים שאומצו קיבלו ומקבלים ללא כל מגב-לה את המידע המלא על תחילת חייהם. רק אנחנו בישראל נשארו מאחור, עם תפיסה אנכרוניסטית של סודיות כפויה על אנשים שאינם רוצים בה.

גילעד יעקבזן, לשעבר חבר הוועד המנהל של התנועה לזכויות מאומצים

באופן שיטתי אינפורמציה ומכתבים שהושארו בתיקים. אני יכולה להעיד על עצמי ועל קולגות שלי, שפעלנו על פי הנהלים – למשל, לא לתת למאומץ לקרוא את התיק של עצמו, כדי לשמור על חסיון הפרטים של האם הביולוגית. גם אותה יש לכבד, היא צלע אחת מתוך שלושה במשולש האימוץ: הורה מאמץ, הורה ביולוגי, הילד המאומץ. כמו כן, חשוב לציין שלא כל מאומץ מחליט לפתוח את תיק האימוץ שלו בגיל 18, אם בכלל.

מאומצים מתמודדים כל חייהם עם אי ודאות בנוגע לזהותם. בכל שלב בחייהם הם עסוקים בשאלות הנוגעות לגנטיקה, למוצא, למראה החיצוני, לנסיבות מסירתם לאימוץ ולהמצאות אחים ביולוגיים. לכן יש לעשות רוויזיה בחוק ולהתאימו לתקופה המודרנית, שבה האימוץ מדובר ואינו עוד סוד. יש להתאים את החוק לצורכי המאומצים בימינו, לצורך קבלת מידע גנטי וקבלת מידע על נסיבות המסירה לאימוץ. יש להתייחס לנושא האחים בכובד ראש ולכנות מנגנון חוקי לאימהות ביולוגיות, שמתעניינות ומביעות רצון להיפגש עם הילד שמסרו, אם זה גם רצונו. לרוב, פתיחת התיק וקבלת מידע, ואף מפגש עם ההורים הביולוגיים והאחים הביולוגיים, מרגיעים את המאומץ ומאפשרים לו להמשיך בחייו הבוגרים. אבל הם מצריכים ליווי מקצועי ותמיכה, הן כהכנה למפגש (לעיתים קרובות הוא נמשך זמן רב), ובוודאי לאחר קבלת המידע והמפגש עצמו.

עו"ס תמי לפיד, עמותת פסיכס - מרכז ליווי, ייעוץ ותמיכה למשפחות מאמצות

משמעות חשיפת העבר

אני בת למשפחה מאמצת ואימא לשני מתבגרים מאומצים. מסיבות נוסטלגיות אני שומרת בספריית האימוץ שלי כמה ספרי אימוץ ישנים. בעקבות ההלם שחשתי בעת קריאת הכ-תבה סיקרן אותי לברוק איך נראתה השקפת העולם בנוגע לשאלות שייכות הילד למשפחתו הביולוגית באותם ספרים. להפתעתי כבר ב-1982 מבקרת בתקיפות נעמי בן ישראל בספרה "זה אתה ילדי" את הקשיים אותם מערימה הרווחה בפני מאומצים בעת פתיחת תיק ומציגה תמיכה ברורה במש-מעות של חשיפת העבר. בן ישראל מרגישה בהקשרים שונים את המשמעות של הכרות והשלמה עם הסיפור המשפחתי הן למאומץ והן למשפחה המאמצת.

שאלתי את עצמי מה אני לומדת מהעובדה שכמעט 40